

امارت اسلامی افغانستان

وزارت مالیه

ریاست عمومی شرکت های دولتی

شرکت دولتی تولید کود و برق
آمریت پلان

گزارش مختصر پیرامون فعالیت های پلانی و تحقق یافته تولیدی و عواید شرکت طی 12 ماه

(از اول جدی 1400 الی ختم قوس 1401)

و ارایه پلان های پیش بینی شده تولیدی و عوایداتی سال 1402

تاریخچه مختصر: پس از کشف حدود 160 میلیارد مترمکعب گاز در نواحی ولایت جوزجان با درنظرداشت نیازمندی دهاقین، ضرورت اعمار فابریکات کود و برق حتمی پنداشته شد. به همین دلیل سروی مقدماتی و عقد پروتوکول این فابریکات در سال 1343 خورشیدی فی مابین دولت افغانستان و اتحاد شوروی وقت به امضاء رسید. طرح این فابریکات به وسیله موسسه کریوفسکی (انستیتوت دولتی تولیدات نایتروجن) و دیزاین قسمی تکنالوژی آن از طرف موسسه ساختمانی شهر رستوف اتحاد شوروی وقت در ساحه 65 هکتار زمین در نظر گرفته شد. دوران ساختمانی این فابریکات بعد از 9 سال با مصارف مبلغ 48 میلیون دالر امریکایی معادل مبلغ 2.17 میلیارد افغانی آن وقت تحت رهنمایی حدود 400 نفر متخصصین خارجی و فعالیت حدود 3000 نفر هموطنان ما به پایه اكمال رسید.

هدف: غرض از تاسیس این موسسه اتصال نایتروجن از هوا به زمین بوده و متناسب به اقلیم و خصوصیات زمین های زراعتی افغانستان کاملاً ثمر بخش می باشد و صنعت بزرگ کیمیاوی را نیز در کشور بنا نهاده است.

- **تاریخ تاسیس:** در سال 1345 سنگ تهداب فابریکه کودو در سال 1346 سنگ تهداب فابریکه برق گذاشته شد.
- **آغاز فعالیت تولیدی:** اولین بار برق حرارتی در سال 1350 و کود یوریا در سال 1353 تولید گردیده است.
- **موقعیت شرکت:** ولسوالی دهدادی ولایت بلخ افغانستان (بنابر موجودیت آب در کنار دریای بلخ).
- **تعداد نمایندگی ها:** دفتر مرکزی شرکت در ولایت بلخ و یک نمایندگی آن در مرکز (کابل) می باشد.

موجدیت کود یوربای این شرکت در بازارها و مارکیت داخلی کشور منحصیث یک عنصر کنترول کننده کیفیت و قیمت کودهای تورییدی و محصولات زراعتی تأثیرات به سزای دارد؛ با اینکه از نگاه کمیت کود تولیدی ما- تکافوی نیاز مارکیت را نمی نماید اما توانسته که سطح قیمت را در بازارهای کشور ثابت نگهدارد تا از فشار اقتصادی ناشی از بلند رفتن قیمت کودهای خارجی بالای دهاقین جلوگیری به عمل آید.

محصولات شرکت: این فابریکات در دو بخش عمده قرارذیل فعالیت می نمایند:

- بخش دوم: تولیدات فرعی**
1. امونیا، (مایع و گازی) NH_3
  2. کاربن دای اکساید، CO_2
  3. نایتروجن، (مایع و گازی) N_2
  4. آکسیجن O_2
  5. آب مقطر $D.H_2O$

- بخش اول: تولیدات اساسی**
1. کود یوریا، $(NH_2)_2CO$
  2. برق حرارتی. Electricity

- 1) امونیا، به منظور تولید کود یوریا، تولید یخ، سرد ساختن و هم چنان در دستگاه های تولید چرم استفاده می شود.
- 2) کاربن دای اکساید، به منظور تولید کود یوریا و تولید مشروبات غیر الکولی مورد استفاده قرار می گیرد.
- 3) نایتروجن، برای پاک کاری دخول تانگ ها و در بخش نظامی و هم به منظور نگهداشتن اسپرم حیوانات در زراعت و مالداری از نایتروجن مایع استفاده می شود.
- 4) آکسیجن، به منظور تنفس مصنوعی در شفاخانه ها و هم در ورکشاپ های تخنیکی استفاده می شود.
- 5) آب مقطر، در بخش صحتی و هم در صنعت بطری سازی استفاده می شود.

مواد خام: در پروسه تولیدی محصولات این شرکت عناصر ذیل شامل است:

- 1) گاز طبیعی متان (CH_4).
- 2) آب طبیعی (H_2O).
- 3) هوای طبیعی.
- 4) مواد کیمیاوی، پرزه جات و تجهیزات که از خارج تدارک می گردد.

گزارش مختصر پیرامون فعالیت های تولیدی و مالی از اول جدی 1400 الی ختم قوس 1401:

در صد تطبيق	تحقق یافته	پلان	واحد مقیاس	شاخص ها	ردیف
	24706	38000	تُن	تولید کود یوریا	1
	107.523	115	میلیون کیلو وات	تولید انرژی برق	2
	2.788	4.0	میلیون کیلو وات	فروش انرژی برق	3
	19078.900	38000	تُن	انتقال کود یوریا	4
	5627.100	-	تُن	ذخیره کود یوریا	5
	1096.457	1145.710	میلیون افغانی	عواید اساسی	6
	18.569	18.000	میلیون افغانی	عواید فرعی	7
	1070.238	1116.970	میلیون افغانی	مجموع عواید بعد از وضع مالیه	8
	871.785	1041.370	میلیون افغانی	مجموع مصارف	9
	198.453	75.600	میلیون افغانی	مفاد ناخالص	10
	127.010	48.384	میلیون افغانی	مازاد مفاد 80%	11
	113.482	110.000	میلیون مترمکعب	جذب گاز طبیعی	12

یادداشت: عواید پلانی در وقت و زمان مورد نظر بعد از وضع مالیه مبلغ 1116.970 میلیون افغانی، عواید تحقق یافته مبلغ 1070.238 میلیون افغانی. قابل یاد آور نیست که طی همین مدت مقدار 5627.100 تن کود یوریا معادل مبلغ 303.863 میلیون افغانی تذخیر است.

عوامل عدم تطبیق پلان طی 12 ماه (از شروع جدی 1400 الی ختم قوس 1401)

- پایین شدن فشار و مقدار حجمی گاز طبیعی از نورم و هم‌چنان نوسانات در فشار گاز به دفعات یعنی در مقاطع مختلف زمانی.
- بروز عوارضات غیر مترقبه در دستگاه‌ها تجرید سلفر تصدی محترم افغان‌گاز.
- تکمیل بودن میعاد کاری کتلیست‌ها و عدم بدسترس قرار گرفتن به موقع آن، یکی از عوامل اساسی عقب‌مانی تولید کود یوریاست.

توقفات دستگاه‌های تولیدی طی 12 ماه (از شروع جدی 1400 الی ختم قوس 1401)

- مدت 49 روز نسبت پایین بودن سطح ذخیره امونیا ناشی از کمبود گاز طبیعی به جانب کود و برق.
- مدت 21 روز نسبت عوارض دستگاه تصفیه سلفر تصدی افغان‌گاز.
- مدت 21 روز نسبت عوارض در دو بخش فابریکه کود و برق.
- جمعاً به مدت 91 روز توقف در تولیدات طی مدت یاد شده به وقوع پیوسته است.

دست‌آوردهای تخنیکی و تخنالوژیکی: با استفاده از امکانات تخنیکی و تخصصی یک سلسله ابتکارات و تشبثاتی را در بخش‌های تخنیکی فابریکات - از تجهیزات داغمه بعمل آورده که توضیح آن در این مقطع زمانگیر خواهد بود.

گزارش مختصر پیرامون طرح پلان‌های تولیدات اساسی، عواید و مصارف سال 1402:

ملاحظات	پلان پیش‌بینی سال 1402	واحد مقیاس	شاخص‌ها	ردیف
	40000	تن	تولید کود یوریا	1
	115.000	میلیون کیلو وات	تولید انرژی برق	2
	4.000	میلیون کیلو وات	فروش انرژی برق	3
	120.000	میلیون مترمکعب	جذب گاز طبیعی	4
	1218.920	میلیون افغانی	عواید اساسی	5
	18.000	میلیون افغانی	عواید فرعی	6
	1236.920	میلیون افغانی	مجموع عواید	7
	1106.762	میلیون افغانی	مجموع مصارف	8
	130.158	میلیون افغانی	مفاد ناخالص	9
	1637	نفر	تعداد مجموع تشکیل	10

چالش‌ها و راه حل پیشنهادی:

چالش‌ها	راه حل‌ها
پائین بودن فشار و مقدار حجمی گاز طبیعی و نوسانات فشار گاز که منجانب تصدی محترم افغانگاز تأمین می‌شود مسبب عقب‌مانی از پلان‌های تولیدی شده است.	تأمین گاز طبیعی به فشار معین و ثابت 6 اتموسفیر (نه کمتر از آن) و بدون نوسانات منجانب تصدی محترم افغانگاز.
مرکبات سلفری باعث موریانه خوردگی عمیق دستگاه‌ها و نل‌ها می‌شود و هم‌چنان از طول عمر کتلیست‌ها نیز می‌کاهد.	تصدی محترم افغانگاز بانیست مرکبات سلفری را از گاز خویش تجرید نموده و گاز بدون مرکبات سلفری را به این شرکت تأمین نماید.
عدم تعویض ماشینری قدیمی به سیستم مدرن سد راه صرفه جویی در مصارفات می‌شود.	جلب سرمایه گذاری‌ها و تشویق سرمایه‌گذاران برای مدرنیزه سازی ماشینری این شرکت از طریق مقامات ذیصلاح.
افزایش قیمت گاز طبیعی باعث بلند رفتن قیمت فی خریده کود یوریا می‌شود که در نتیجه سد راه رقابت کود دولتی با کودهای وارداتی در بازار و هم‌چنان برخلاف میکانیزم دهقان محور می‌باشد.	جولوگیری از افزایش قیمت گاز طبیعی افغانگاز برای کود و برق و کنترل دقیق واردات کودهای بی کیفیت خارجی که در بازار سد راه رقابت کود با کیفیت دولتی نگردد.
زمانگیر بودن پروسه تدارکاتی - باعث عدم دسترسی به موقع به مواد کیمیاوی، پرزه‌جات و سامان‌آلات مورد ضرورت پروسه تولید شده که در نتیجه مسبب عقب‌مانی از پلان‌های تولیدی می‌شود.	موارد حقوقی پروسه تدارکاتی که زمان بیش‌تر را در انجام قراردادها معین نموده - تجدید نظر صورت گیرد، تا در انجام قرارداد وقت زیاد ضایع نشود.

در صورتی‌که موارد پیشنهادی فوق عملی گردد یعنی احیاء و بازسازی، عصری سازی فابریکات تحقق یابد - نیازهای قسمی کودهای زراعتی کشور مرفوع می‌شود و هم‌چنان امکانات صدور انرژی برق مازاد ضرورت نیز به نهادهای صنعتی، فابریکات و اهالی شهر مزارشریف - ممکن و میسر می‌گردد.

گزارش از مسیر فعالیت تخنیکی، طرح پیشنهادی، اولویت‌ها و ضرورت‌ها جهت احیاء و ترمیمات اساسی تجهیزات و ماشینری فابریکات کود و برق

فابریکات کود و برق یگانه نهاد تولیدی دارای رژیم تخنالوژیکی مغلق پتروشیمی در سطح کشور بوده که از آغاز بهره برداری تا اکنون بیشتر از 50 سال سپری گردیده که بنابر تلاش و جدیت متخصصین تا فعلاً نیز فعالیت دارد. طی سال‌های اخیر، بنابر استهلاک روز افزون تجهیزات و دستگاه‌های تولیدی، هم‌چنان سوق کادریهای متخصص بنابر اكمال میعاد خدمت و کبرسن به تقاعد وفق قانون، و فیات و تبدیلی‌ها - و از جانبی نیز اکثرأ پایین بودن و یک‌نواخت بودن فشار و مقدار حجمی گاز طبیعی منحث مواد خام اساسی که از طریق تصدی افغانگاز تأمین می‌گردد و به همین‌گونه عدم دسترسی به موقع به کتلیست‌ها منحث مواد خام اشد نیاز پروسه تولید - بر چالش‌های این فابریکات افزوده است.

باید متذکر شد که بنابر دسترسی این شرکت به کتلیست‌ها، یک لین تکنالوژیکی در کنوریشن متان و یک لین تکنالوژیکی در سنتیز تولید امونیا از چندین سال بدینسو غیر فعال بوده که بنابر همین موارد دو لین تولید در کاربامید متوقف گردیده که سطح ظرفیت تولیدی را در فابریکات سالانه به گونه متواتر پایین آورده است. چالش‌ها و مشکلاتی که فعلاً در فرا راه تولید قرار دارد و فعالیت نورمال تولیدی را زیر سوال برده است، و با تشخیص از نقاط آسیب پذیر دستگاه‌ها، تجهیزات و سیستم ماشینری فابریکات که از اثر آن خطر توقف تولید متصور است و همچنان راه‌های بیرون رفت از آن ذیلاً متذکر می‌شویم:

- **در آمریت تولید امونیا:** لین دوم کنوریشن متان نسبت نبود کتلیست متوقف است. لین اول کنوریشن که فعلاً فعالیت دارد با انقضای مدت فعالیت، گرانتی کاری خود را از دست داده که از این ناحیه خطر توقف فابریکه کود موجود است و همچنان دستگاه‌های فعال که نورم کاری خود را سپری نموده اند می‌بایست به ترمیم سپرده شود، که بنابر عدم موجودیت کتلیست و نبود دستگاه‌های ریزرف، این مورد ناممکن است.

- **در آمریت تولید برق:** از جمله پنج کتیال موجود - فعلاً چهار کتیال فعال بوده که سه دستگاه کتیال طور متداوم فعال و یک دستگاه کتیال از این جمله طور ریزرف نگهداشته شده است. و کتیال نمبر چهارم بنابر استهلاک نل‌های آن بیشتر از بیست سال غیر فعال است. نل‌های یک کتیال فعال تجدید گردیده، و کتیال‌های نمبر دوم و سوم ضرورت به تجدید نل دارد که نل‌های مورد نیاز تدارک و فعلاً جهت ساخت پاکت‌های آن در ورکشاپ اساسی شرکت تحت کار می‌باشد.

از جمله چهار توربین، سه توربین عملاً فعال ولی به ترمیم ضرورت دارد که پروسه ترمیم آن‌ها رویدست است. و بنابر مشکلات تخنیکی روتور توربین نمبر چهارم - ترمیم آن زمانگیر بوده که تا فعلاً نتیجه مطلوب بدست نیامده است و تلاش‌ها جهت رفع عوارض آن جریان دارد.

- **در آمریت تولید کاربامید:** تولید کاربامید وابسته به فعالیت نورمال تولید امونیا بوده که تامین کننده مواد خام تولید کود است، که بنابر کمرسی امونیا و کاربن دای اکساید که ناشی از مشکلات تخنیکی تولید امونیا است، تولید روزانه مطابق پلان پیش‌بینی شده صورت نمی‌گیرد و در حدود 90 تن روزانه است که در صورت رفع چالش‌های فوق در تولید امونیا - دو لین در تولید کاربامید فعال و امکان تولید الی 160 تن در روز ارتقاء خواهد یافت.

پمپ‌های موجود و فعال کاربامید و امونیا با وضعیت فعلی به هیچ وجه پاسخگوی نیازهای تخنیکی و تولیدی نمی‌باشد در قسمت تدارک پمپ‌های امونیایی اوراکای جرمنی و پرزه جات آن اجراء عاجل و بموقع صورت گیرد از احتمال توقف تولید جلوگیری بعمل آید و همچنان در قسمت تدارک پرزه جات کمپریسورهای جرمنی که دویایه آن بنابر بیضوی شدن سلندرهای فعالیت باز مانده و دو کمپریسور دیگر آن فعال و متباقی ریزرف است که فعال‌های آن نیز ضرورت به پرزه جات دارد.

- **در آمریت سرانجنیری برق:** تدارک پکه‌های گرادیرنی سرد کننده آب دورانی با قطره گیرها و قطره دهنده‌های آن و همچنان سکشن‌ها برای کمپریسور گازی تولید امونیا، پمپ‌های D-630 در دستگاه سیاه‌جر و کیبل‌های مختلف النوع از جمله تجهیزاتی اند که ضرورت عاجل می‌باشد.

- **در مدیریت عمومی کیپ و اتومات:** عدم دسترسی بموقع انواع پریپورهای حساس با پرزه جات آن.

تامینات:

تدارک دونوع کتلیست در دستگاه های فعال که نورم کاری خودرا تکمیل نموده است دوسال قبل پیشنهاد گردیده بود که تا فعلاً بدسترس شرکت قرار نگرفته است. بمنظور بلند بردن سطح تولید و متناسباً عواید شرکت کتلیست مورد نیاز برای دستگاه دوم نیز رویدست گرفته شود.

تدارک پرزه جات از قبیل سلندر ها - وال ها، پرزه جات برای دستگاه تولید امونیا ضروری بوده که لست آن به شعبات ذیربط ارسال شده است.

در تولید برق: در سال 1402 نل های مورد ضرورت شامل نیازمندی ها مطابق امکانات پلان مالی تدارک گردد. پرزه جات، پکه، وسایر مواد مورد نیاز تولید شامل پلان تدارکاتی سال بعد گردد و بمنظور بلند بردن سطح تولید بخار، کتیال نمبر چهارم بازسازی گردد و لست پرزه جات برآورد گردیده به مدیریت تدارکات ارسال شده است. تامینات به دو حالت تهیه می گردد:

1. لست پرزه جات و مواد شامل لست نیازمندی شعبات بوده بعد از ارزیابی کمیسیون تدارکات شامل پلان تدارکاتی می شود و از امکانات پلان مالی شرکت تدارک می گردد. لست نیازمندی تمام شعبات به مدیریت تدارکات ارسال شده است.

2. لست پرزه جاتی که وجوه زیادی را لازم دارد و از امکانات پلان مالی میسر نمی باشد به دو مرحله ترتیب و به شعبات ذیربط ارسال شده است.

3. لست برآورد پرزه جات و نل های مختلف النوع برای فعال ساختن کتیال نمبر چهارم به مدیریت تدارکات ارسال شده است.

گزارش از کار کردها و ترمیمات اساسی در سال 1401

از اثر سعی و تلاش خستگی ناپذیر و استفاده از فرصت تخنیکی و از امکانات و مهارت های تخنیکی برای ساخت پرزه جات، ترمیمات از امکانات پلانمالی امورات ذیل صورت پذیرفته است:

1. ترمیم اساسی کتیال نمبر اول که تولید کننده بخار مورد نیاز توربین می باشد - با تلاش 24 ساعته در جریان یک ماه 150 پاکت نل به قطر 32 ملی تجدید و بازسازی گردید.
2. ترمیم اساسی توربین نمبر سوم که فعلاً در سطح بازدهی آن تزئید قابل ملاحظه بعمل آمده، یعنی از 5 میگاوات به ده میگاوات برق افزایش یافته است و همچنان از ضایعات بیشتر در مصرف بخار و آب جلوگیری شده است.
3. ترمیم جاری توربین های نمبر اول و نمبر دوم اختتام یافته است.
4. بازسازی و تجدید آهن تخته های تانک نمبر اول ذخیره اب تصفیه اختتام یافته که در فعالیت توربین ها نقش اساسی دارد و بعد بازسازی در ضایعات آب جلوگیری گردیده است.
5. ترمیم اساسی کمپریسور گازی تولید امونیا اختتام یافت که در تولید امونیا نقش اساسی دارد.
6. ترمیم اساسی بلاک نمبر چهارم در تجزیه هوا صورت گرفت.
7. ساخت سلندر دستگاه کمپریسور دستگاه تولید امونیا و فعال ساختن دستگاه کمپریسور تجزیه هوا در ورکشاپ های شهر به مبلغ پنجاه هزار افغانی، که در صورت تدارک از بازار مبلغ 1.5 میلیون افغانی مصارف داشت.
8. امورات ترمیماتی بعد تدارک مواد خام مانند آهن تخته و غیره بالای دستگاه نمبر اول تولید کاربامید جریان دارد که امورات ترمیماتی عنقریب اكمال و دستگاه متذکره به بهره برداری سپرده خواهد شد.
9. جریان برق کمپریسور کاربن دای اکساید آمریت تولید کاربامید که به شکل جنراتوری فعالیت داشت بنابر عوارضی که در برق مستقیم موجود بود و چالش برانگیز بود با ابتکار متخصصین برق، به سیستم تریستری تعویض و مشکل اساسی آن رفع و فعلاً طور نورمال فعالیت دارد.
10. ساخت یک تعداد از پرزه جات مانند منژیت، زانوخم، سلندر، شافت گراری و غیره که در صورت تدارک از بازار بیشتر از یک میلیون افغانی مصارف داشت. که با ابتکار متخصصین در ورکشاپ اساسی ساخت و بهره برداری می گردد.
11. توربین نمبر چهارم بنابر عوارض به ترمیم اساسی گرفته شد که امورات ترمیماتی آن بنابر حجم بلند جریان دارد.
12. ساخت یک پایه تعویض دهنده آبی در دستگاه کنوریشن میتان که در صورت تدارک بیشتر از بیست میلیون افغانی ضرورت بود.
13. ساخت دوپایه یخچال سرد کننده دستگاه تولید امونیا.
14. ساخت، ترمیم اساسی، احیای مجدد، تعویض و بازسازی دهها نقاط کاری در فابریکات کود و برق که سبب رشد تولید و عواید مطابق پرایکت و بالاتر از آن می شود.